

A védelmi bizottságok működése, jogszabályi háttere veszélyhelyzet idején

POLGÁR Miklós

A védelmi bizottságok új szabályok szerinti fő céljait szeretném bemutatni értekezésemben. Két fő célról beszélhetünk. Az egyik a felkészülés katasztrófákra, veszélyhelyzetekre, a másik pedig a kialakult helyzetbe történő beavatkozásban, az életfeltételek biztosításában és a károk felszámolásában manifesztálódik. Az ismertetett nézőpont szerint csoportosítható a védelmi bizottságok hatásköre. Tanulmányomban igyekszem bemutatni a védelmi bizottságok felépítését, működését és jogszabályi hátterét, dolgozatom végén pedig megkísérellek rávilágítani a védelmi bizottságokkal kapcsolatos problémákra is.

A védelmi bizottságok – a védelmi igazgatás (közigazgatás) rendszerébe tagozódva – a Magyarországot ért, meghatározott kihívásokra való megfelelő válaszadás és az adott helyzetekben keletkezett veszélyek elhárítása céljából működnek, és főként a lakosság alapvető létfeltételét és biztonságát hivatottak biztosítani bármilyen fellépő természeti, elemi csapás, havária (pl. téli időjárás okozta extrém körülmények, árvizek stb.), valamint egyéb, más jellegű veszélyhelyzetet teremtő körülmény (pl. gyár okozta szennyezés, sugárfertőzés stb.) bekövetkezése esetén. Tekintettel arra, hogy a védekezés előfeltétele a megfelelő felkészülés, a védelmi bizottságok szerepe ebben is igen jelentős. A leírtaknak megfelelően tehát a védelmi bizottságok feladatait, hatásköreit alapvetően a felkészülés – amely az esetleges havária előtt történik, és konkrét bekövetkezett eseménybe való beavatkozás (élet és anyagi javak mentése, károk csökkentése, kár felszámolása, helyreállítás) – alapján csoportosíthatjuk. Mindezek mellett nem feledkezhetünk meg arról, hogy a védelmi bizottságok a védelmi igazgatás rendszerébe, annak egy meghatározott részeként működve hivatottak biztosítani a személyek életének, anyagi javai biztonságának védelmét, valamint a helyreállításban is fontos szerepük van. Amellett, hogy a védelmi bizottság a védelmi igazgatás rendszerébe épülve működik meghatározott feladatokat ellátva, a széles jogköröket feltételező funkcionalitás alapján joggal tehetjük fel a kérdést, hogy a védelmi bizottság milyen elkülönült szervezetrendszerrel rendelkezik. A kérdésre elég meglepő a válasz, hiszen a védelmi bizottság alapvetően nem egy – a többi védekezésben részt vevő szervezettől – elkülönült szerv, hanem lényegében ezen szervek vezetőiből összeállt szisztéma alapján működik. (Pontosabban aktív működésével akkor szembesülhetünk, amikor az indokolt.) Konkrétan: például a megyei védelmi bizottság elnöke a megyei kormány megbízott,

alelnöke pedig a honvédség állományába tartozó tényleges katona és a katasztrófavédelem területi szervének vezetője. A dolgozat célja, hogy a védelmi bizottságok szervezetrendszerének bemutatása mellett működésük alapvető vonásait is felvázolja, különösen veszélyhelyzet idején.

Mindezek megfelelő szintű ismertetése nem lehetséges a jogszabályi háttér rövid bemutatása nélkül, és a konkrét, gyakorlatból vett példákkal való alátámasztás elmulasztása pedig az értekezés esetleges gyakorlati hasznát venné el. Az írás elején megfogalmazott, a védelmi bizottságok alapvető céljával kapcsolatos állításom (miszerint a katasztrófákra való felkészülés és az ezekkel szembeni védekezés a fő feladata a védelmi bizottságoknak) bizonyítása végett a jogszabályi háttérrel ismertetem, majd a védelmi bizottságok felépítését, s végezetül – részben – egy példán keresztül a működésüket mutatom be. A dolgozatban igyekszem rávilágítani az esetleges anomáliákra és hibákra,¹ s ennek segítségével jobbító szándékú jogszabály-módosítások felvetésére nyílik lehetőség.

A védelmi bizottságok jogszabályi háttere

A védelmi bizottságok, illeszkedve a védelmi igazgatás komplex rendszerébe, alapvetően az Alaptörvény rendelkezéseiből levezethető feladatok egy részét látják el. Az Alaptörvény számos védelmi kötelezettséget² ír elő, a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény a védelem szervezetét, annak egymásra épülését határozza meg, és ennek egyik részeként funkcionál a védelmi bizottság, amelynek működési szabályait részben honvédelmi, részben katasztrófavédelmi tárgyú jogszabályok³ tartalmazzák.

A bevezetésben szóltam arról, hogy a védelmi bizottságok egyik fő célja a katasztrófák, veszélyhelyzetek elleni védekezés, amely lényegében már a felkészülés során elkezdődik, így a védelmi bizottságok a felkészülés, megelőzés feladatait is koordinálják, majd a helyreállítás során is fontos szerepet töltenek be. A védelmi bizottságok komplex funkcióit híven tükrözi a főbb szabályaiknak alapját képező joganyag jogrendszerünkben történő elhelyezkedése. A védelmi bizottságok szabályozásának alapjait a katasztrófavédelemről és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Katvéd. tv.) és az ennek végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Katvéd. tv. Vhr.) tartalmazza. Eljárási szabályainak egy részével találkozhatunk a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól szóló 62/2011. (XII. 29.) BM rendeletben is. Mindezek mellett több ágazati (pl. honvédségre, büntetés-végrehajtási intézetekre, rendőrségre vonatkozó) normaanyag az adott szerv védelmi bizottságban történő eljárásának speciális szabályait tartalmazza.

1 Ezeket szükségszerűen a rendszer újdonsága okozza, és kizárólag a gyakorlati alkalmazás képes a felszínre hozni.

2 Az Alaptörvény 45–51. cikke írja elő a honvédelmi, polgári védelmi és egyéb kötelezettségeket, valamint a különleges jogrendre vonatkozó szabályok alapjait is rögzíti.

3 Többek között a Katvéd. tv., a Katvéd. tv. Vhr., továbbá a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól szóló 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet.

A fő- és alapszabályok elhelyezkedését illető konstelláció alapján *expressis verbis* kijelenthetjük, hogy a fő feladat a katasztrófák és egyéb – katasztrófa és veszélyhelyzet⁴ szintjét el nem érő – haváriák esetében a felkészülés és a védekezés, valamint a károk felszámolása, és ennek megfelelően mindezen feladatok ellátására képes szervezetként ezekben a meghatározott esetekben a katasztrófavédelemnek kiemelt szerep jut. (Természetesen egyrészt a védelmi bizottság katasztrófavédelmi tevékenységének alapja, sokszor előfeltétele a többi szerv adott tevékenysége, amely nélkül a feladat teljes körű ellátása nem lenne lehetséges, másrészt más típusú esetekben a védelmi igazgatás más-sik részének, más szerveknek jut kiemelkedő szerep. Állítasomat főként arra alapozom, hogy az utóbbi időben főleg a katasztrófavédelem aktivitását kívánták meg az események. Például: téli időjárás, 2013-as árvíz, villámárvizek.) Mindezek mellett nem felelkezhetünk meg arról sem, hogy a „Kormány a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter útján irányítja a megyei védelmi bizottságok katasztrófavédelmi feladatainak végrehajtását.”⁵ Továbbá a védelmi bizottság egyik alapvető feladata és hatásköre pedig a következő: „A megyei, a fővárosi, illetve a helyi védelmi bizottság az illetékeségi területén összehangolja a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő szervek katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatainak ellátását és az arra való felkészülést.”⁶ Ahogy már említettem, az utóbbi években több jelentős, a katasztrófavédelmi tevékenységet – a védelmi igazgatás többi részének kevésbé látványos aktivitását – követő esemény történt Magyarországon. Ennek köszönhetően, mivel a „katasztrófavédelem tevékenységére a súlyos események, veszélyhelyzetek időszakában fokozott társadalmi, illetve politikai figyelem is irányul”,⁷ a katasztrófavédelmi szerv tevékenységére és a védelmi igazgatáson belül a védelmi bizottságok katasztrófavédelemmel kapcsolatos munkájára is nagy figyelem fordult, ez pedig igazolja a védelmi igazgatás komplex rendszerén belül – a többi ágazat elengedhetetlen szerepét nem megkérdőjelezve – a katasztrófavédelem fontosságát. A katasztrófavédelem szerves része a védelmi igazgatásnak, mely komplex és rendszerszemléletű megközelítést alkalmazva több különböző közigazgatási és államigazgatási szerv összehangolt cselekvését követeli meg. Az egyes események elhatárolása (katasztrófavédelmi, honvédelmi vagy nemzetbiztonsági jellegű-e) sem mindig sikerülhet, különösen annak tükrében, hogy az esetek döntő többsége során a legnagyobb siker lehetőségét a közös, szervezett fellépés adja meg. Például egy „nagy károkat okozó terrortámadást katasztrófaként kell felfogni, civilizációs katasztrófaként kell értékelni, ebből fakadóan a terrorizmus megelőzésére, az ellenvaló védekezésre, az általa okozott károk enyhítésére és a helyreállításra megfelelő stratégiát kell kidolgozni.”⁸ Ez a stratégia azonban – a feladat jellegéből következően – a védelmi igazgatás rendszerének elsősorban (kiváltképp a megelőzési, védekezési szakaszban) a nemzetbiztonsági és honvédelmi részétől követel meg fokozott aktivitást,

4 „Veszélyhelyzet” alatt itt az Alaptörvény 53. cikkében megfogalmazott helyzetet értem, nem pedig a szó mindennapi, általános jelentését.

5 Katvéd. tv. 5. §j) pontja

6 Katvéd. tv. 10. §-a

7 Muhoray (2012) 1–17.

8 Ürmösi (2012)

nem pedig a védelmi bizottság katasztrófavédelmi fellépését jelenti (erre a lokálisan bekövetkezett eseményeket követően a mentés, kárelhárítás és kárfelszámolás során van szükség).

A fentiekből kitűnik, hogy a védelmi igazgatás rendszerében a védelmi bizottságok egyes esetekben a katasztrófavédelmi feladatok összehangolását végzik, ilyenkor értelemszerűen a katasztrófavédelmi jelleg dominál működésükben, míg más esetekben az adott helyzet által indukált tevékenység (pl. honvédelmi) a meghatározó.

A megfogalmazás egyértelműen arra utal, hogy a védelmi bizottság fő feladata a különböző szervek tevékenységének összehangolása, koordinálása. Az összehangolás jogkörét pedig nem célszerű az egyik szervezetre ruházni, hanem – megfordítva a logikai megközelítést – indokolt egy, a védekezésben ténylegesen részt vevő szerven kívüli személy (pontosabban testület⁹) hatáskörébe helyezni azt. A konkrét védekezésben pedig többek között a kormányhivatal, mint egységes szervezet, nem vesz részt (hanem csak a szakigazgatási szervei), így ez lehet az oka annak, hogy az azt vezető kormány megbízottra hárul a védelmi bizottság feladatainak terhe. Másrészt veszélyhelyzet kihirdetését követően kiszélesedik a kormány hatásköre,¹⁰ s ez a következő kérdést veti fel: „Eldöntendő, hogy az állam közjogi eszközökkel történő beavatkozására milyen okból, milyen módon kerülhet sor?”¹¹ A kérdés lényegében arra vonatkozik, hogy adott veszélyhelyzet során az állam milyen szintű beavatkozási lehetőséggel rendelkezik természetes és más személyek anyagi javai, adott esetben élete felett. A vörösiszap-katasztrófa során a MAL Magyar Alumínium Termelő és Kereskedelmi Zrt. állami felügyelet alá vonása volt szükséges a katasztrófa elhárítása céljából szükséges intézkedések sikeres foganatosításához,¹² azonban egy árvízi veszélyhelyzet – amellett, hogy magas szintű állami beavatkozást tesz szükségessé – alapvetően nem indokolja adott gazdasági szereplő közvetlen állami irányítását. Kétségtől eltekintve szükséges azonban a közvetett állami beavatkozás lehetőségének megteremtése, ez pedig esetünkben nem más, mint a védelmi bizottság, amely – összefogva az, egy adott megyében működő közigazgatási és rendvédelmi szerveket – lényegében az állam „kinyújtott karjaként” végzi tevékenységét.

Tekintettel arra, hogy a védekezés megszervezése egyrészt közigazgatási tevékenység,¹³ másrészt többségében közigazgatási szerveket mozgat, így indokolt, hogy a védelmi bizottság vezetője a kormány megbízott legyen, aki eleve számos (jelenleg tizenhét) szakigazgatási szerv funkcionális irányítása felett diszponál. A hivatkozott rendelkezés figyelmes értelmezése során arra a következtetésre juthatunk, hogy a védelmi bizottságban a katasztrófák elleni védekezés feladatainak összehangolása során

9 A döntéshozó alapvetően maga a védelmi bizottság, annak elnöke főleg az előkészületek időtartamában, egyébként szűk önálló döntési jogkörrel rendelkezik.

10 A 2010. évi XCIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény módosításáról új paragrafussal (197/A. §) bővítette a honvédelmi törvényt, mely rendelkezés szerint a kormány rendeleti úton akár közvetlen állami felügyelet, irányítás alá vonhat gazdasági szereplőket.

11 Gadó (2010)

12 Uo.

13 A szervezetek összehangolt tevékenységének koordinálása, szervezése, valamint a folyamatba történő beavatkozás közigazgatási döntések meghozatalának sorával jár.

jut csak kiemelt szerep a katasztrófavédelem szervezetének, más feladatok ellátása során értelemszerűen az adott helyzetet kezelni képes, a szükséges szakértelemmel és eszközökkel rendelkező szervezet jellege dominál a védelmi bizottság működését illetően.

A védelmi bizottságok felépítése

A védelmi bizottságok szervezetrendszere alapvetően két (illetékességi) szinten működik. Az egyik a megyei védelmi bizottság, a másik a járási védelmi bizottság szintje. A megyei védelmi bizottság önálló szervezetrendszerrel rendelkezik (azonban ez nem a többi szervtől élesen elkülönült rendszer). Azt értem ezalatt, hogy bár a tagjai a különböző védekezésre hivatott megyei hatáskörű szervek vezetői, létezik azonban külön titkársága, az élén titkárral és annak helyettesével. (A gyakorlat során kialakult, hogy jellemzően az egyik a katasztrófavédelem, a másik pedig a honvédség szervezetébe tartozó személy.)¹⁴ A megyei védelmi bizottság – jogsabályi rendelkezés¹⁵ által kötelezővé tett – szervezeti és működési szabályzattal is rendelkezik. A védelmi bizottság titkársága lényegében a bizottság adminisztrációs egysége, amely segít a szervezésben, koordinálásban és a határozatok megfogalmazásában, szerkesztésében. Funkcionális szerepet lát el.

A megyei védelmi bizottság elnöke a megyei kormány megbízott, aki két alelnökkel rendelkezik: egyikük a területi katasztrófavédelmi szerv vezetője, másikuk pedig a honvédség állományába tartozó tényleges állományú katona. A megyei védelmi bizottság tagjai:

- a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester,
- a megyei jogú város polgármestere,
- a fővárosi és megyei kormányhivatal főigazgatója,
- a katonai igazgatás területi szervének vezetője, képviselője,
- a megyei, fővárosi rendőrfőkapitány,
- az egészségügyi államigazgatási szerv képviselője,
- a vízügyi igazgatási szerv képviselője,
- a megyei védelmi bizottság titkára.¹⁶

A megyei védelmi bizottságnak nem tagjai, de ülésein állandó jelleggel, tanácskozási joggal részt vesznek külön kormányrendeletben felsorolt személyek, továbbá a megyei védelmi bizottság elnöke más személyeket is meghívhat az ülésre, akik azon tanácskozási joggal vehetnek részt. Mindezeket túlmenően a megyei védelmi bizottság a helyi védelmi bizottság feladatkörét érintő döntése során az ülésen részt vesz az adott helyi védelmi bizottság elnöke is, és a döntés kialakításában is részt vesz.¹⁷

14 Megyénként eltérő, hogy melyik szervezet adja a titkárság elnökét, és melyik az elnökhelyettesét. Jelenleg például Tolna megyében a titkárság elnöke a katasztrófavédelem állományába tartozó személy, míg Baranya megyében a honvédség állományába tartozó tényleges katona.

15 Hvt. 25. § (6) bekezdése

16 Hvt. 25. § (4) bekezdése

17 Hvt. 25. § (5) bekezdése

A megyei védelmi bizottságon belül (alatt) működnek a helyi védelmi bizottságok. A helyi védelmi bizottság a járás illetékességi területén, illetve fővárosi kerületekben funkcionál. A helyi védelmi bizottság elnöke a járási hivatal vezetője (járásvezető), aki két elnökhelyettessel rendelkezik:

- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője által kijelölt személy,
- a honvédség állományából szükség esetén vezényelt tényleges állományú katona.¹⁸

Tagjai:

- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv kivételével a rendvédelmi szerveknek a helyi védelmi bizottság illetékességi területe szerinti vezetője,
- a helyi védelmi bizottság illetékességi területén működő, a helyi védelmi bizottság feladatrendszerében érintett szakigazgatási szerv vezetője,
- a fővárosi és megyei kormányhivatal képviselője,
- különleges jogrend bevezetése esetén a katonai igazgatási szerv képviselője,
- a helyi védelmi bizottság titkára.¹⁹

A helyi védelmi bizottság is megalkotja a saját szervezeti és működési jogrendjét tartalmazó szabályt, az SZMSZ-t.²⁰

A dolgozat elején megfogalmazott állításom – mely szerint a védelmi bizottságok külön szervezetrendszerrel nem rendelkeznek – és a Hvt. szerinti fogalom meghatározás (közigazgatási szerv) közötti ellentmondás lényegében csak látszólagos, tekintettel arra, hogy a védelmi bizottságok ideiglenes jelleggel (amikor szükség van rá) üléseznek, és különben rendelkeznek önálló titkársággal, amely ellátja az adminisztrációs feladatokat. Tagjai más szervek vezetői vagy az általuk delegált személyek, így tehát a védelmi bizottság más szervtől elkülönülten nem különböztetheti meg magát, saját identitással – ebből a szempontból – nem rendelkezik. Döntéseiben így keveredik más szervezetek akarata, önálló (ezektől független) döntésre már csak felépítéséből adódóan sem képes, egyes esetekben pedig jogszabályi rendelkezés alapján valamely szerv akarata dominál. (Például a Hvt. 25. § (3) bekezdésében felsorolt esetekben a döntés meghozatalához a honvédelmi elnökhelyettes egyetértése szükséges.) Mindezek magyarázatát akkor találjuk meg, ha – a dolgozatom elején megfogalmazott állítást felidézve – belátjuk, hogy a védelmi igazgatás egy komplex szemlélet és megközelítés alkalmazásával és több (részben közigazgatási) szerv aktív részvételével történik, valamint meghatározott esetekben a védekezés megszervezése céljából (pontosabban annak alárendelve és általa meghatározva), külön arra vonatkozó speciális jogszabályi rendelkezések alapján. A védelmi bizottság – a védelmi igazgatás rendszerébe illeszkedve, annak részeként – meghatározott, rá vonatkozó speciális szabályok szerint működik, így, mint testlet, ideiglenes jelleggel ülésezik. Az ideiglenes (adott helyzet által okozott feladatoktól függő) ülésezés valóban azt a látszatot kelti, hogy a védelmi bizottság – a klasszikus értelemben vett – önálló, a többitől elkülönülő szervezetrendszerrel nem rendelkezik. A szervezetrendszere valójában a benne részt vevő szervekre támaszkodik, és így képes adott helyzetben több érintett és hatáskörrel rendelkező szerv döntéseinek koordinálására, adott esetben irányítására.

¹⁸ Hvt. 27. § (4) bekezdése

¹⁹ Uo.

²⁰ Hvt. 28. § (4) bekezdése

A megyei védelmi bizottság alapvetően irányítási jogkörrel rendelkezik a helyi védelmi bizottság felett, de ez függ annak akaratától is, mivel – ahogy említettem – a helyi védelmi bizottság részt vesz a feladatkörét érintő döntésben. A megyei védelmi bizottság elnöke a kormány megbízott, míg a helyi védelmi bizottságé a járási hivatal vezetője. A kormány megbízott a munkáltatója és egyben a felettese a járásvezetőnek, így a közigazgatási szervek közötti alá-fölé rendeltséget a védelmi bizottság a működése során nem negligálja, nem fordítja meg. A „békeidőben” fennálló, szervezetek közötti alá-fölé rendeltség rendszerének felborítása, megváltoztatása – véleményem szerint – rést ütne a védelmi igazgatás komplex rendszerének pajzsán, és annak hatékonyságát rombolná, működőképességét veszélyeztetné.

A védelmi bizottságok működése feladatuk ellátása során

A védelmi bizottság ülésének összehívására nemcsak az Alaptörvényben megfogalmazott kormányrendelettel kihirdetett veszélyhelyzet idején lehet szükség, hanem bármely egyéb, beavatkozást és védekezést igénylő esetben is. A védelmi bizottságot a védelmi bizottság elnöke hívja össze, de az összehívást kezdeményezheti nála a bizottság valamelyik elnökhelyettese is. Mindezekon túlmenően lehetőség van arra is, hogy a védelmi bizottság elnöke – meghatározott, sürgősen eldöntendő kérdésekben – a bizottság összehívása előtt elnöki határozatokat hozzon.

A Katvéd. tv. külön felsorolja a megyei védelmi bizottság feladatait, és külön az elnök feladatait. A megyei védelmi bizottság – ahogy korábban már említettem – összehangolja a katasztrófavédelmi feladatokat ellátó szervek tevékenységét, s a felkészülés során:

- a) összehangolja a katasztrófavédelemben érintett szervek jogszabályokban és szakmai irányelvekben meghatározott felkészülési feladatait,
- b) irányítja a polgármester védelmi felkészülési tevékenységét,
- c) irányítja a hatáskörébe tartozó katasztrófavédelmi tervező tevékenységet,
- d) szervezi a települések (a kerületek) közötti kölcsönös segítségnyújtást, értesítést, riasztást és tájékoztatást,
- e) gondoskodik más megyékkel és a fővárossal történő együttműködés, kölcsönös segélynyújtás feltételeinek biztosításáról,
- f) szervezi a közigazgatási szervek, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal és a társadalmi szervezetek területi szintű együttműködését,
- g) szervezi a lakosság és a védekezésben érintett szervezetek riasztásának és tájékoztatásának előkészítését és végrehajtását,
- h) felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló területi polgári védelmi szervezetek létrehozásáért,
- i) felelős a védekezéshez szükséges vezetési rendszer fenntartásáért, működőképességének biztosításáért.”²¹

21 Katvéd. tv. 11. § (2) bekezdése

A védelmi bizottság elnökének jogköre ezzel párhuzamosan – a bizottság döntésének megfelelően²² – (a teljes felsorolás igénye nélkül) többek között a következőkre terjed ki: irányítja a szervek gyakorlatait, biztosítja a társadalmi szervek részvételét a felkészülés során, egyetértési jogot gyakorol a polgári védelmi szervek létrehozása kapcsán stb. Talán az egyik legfontosabb feladata a megyei védelmi bizottságnak a területi polgári védelmi szervek alkalmazásának elrendelése, amelyre akkor kerül sor, ha a helyi polgári védelmi szervek munkája (melyet alapvetően a polgármester rendel el) nem elegendő, illetve több települést érintő, nagyobb volumenű beavatkozásra van szükség.

A katasztrófavédelmi feladatok esetében ugyanez a kettősség figyelhető meg. A jogszabály²³ külön rendelkezik a helyi védelmi bizottság elnökének feladatait, jogköreit illetően. A védelmi bizottságok honvédelmi feladatainak esetében ilyen kettős és részletes jogszabályi rendelkezések létét nem tapasztalhatjuk. Az, hogy a jogalkotó a védelmi bizottság feladatait nem fejtette ki olyan részletesen, mint a katasztrófavédelmi hatásköröket, az első fejezetben tett kijelentésemet támasztja alá.

A védelmi bizottság működése – gyakorlati példával szemléltetve

A 2013 nyarán bekövetkezett árvízhelyzet miatt Magyarország kormánya veszélyhelyzetet hirdetett ki több déli megye járásaira,²⁴ ezért szükségessé vált a megyei és a védelmi bizottságok összehívása. A megyei védelmi bizottság határozattal rendelte el a területi polgári védelmi szervezet alkalmazását, tagjainak köteletségteljesítését. A gyorsan megérkező árhullám miatt azonban ideiglenes polgári védelmi szolgálat azonnali elrendelésére volt szükség, amely a jogszabályi rendelkezés²⁵ által megengedetten nyolc személy esetében szóban (távbeszélőn) történt, majd határozat meghozatalára is sor került, a jogszabály által biztosított határidőn belül.²⁶ A veszélyhelyzet során időközben újabb és újabb személyek polgári védelmi szolgálatának elrendelése vált szükségessé, mely az idő rövidege miatt szintén szóban történt. A veszélyhelyzet idején egyéb fontosabb intézkedések foganatosítása közepette elmaradt ezen személyek részére a határozat kiállítás, illetve a nyolc személy alkalmazásának elrendeléséről szóló határozat módosítása. Az árvízi védekezés olyan gyors és sürgős beavatkozást követelt meg a megyei védelmi bizottságtól, hogy idő hiányában elmulasztották a megyei polgári védelmi szervezet több tagjának alkalmazását elrendelő határozat hetvenkét órán belül történő kiadását.

A veszélyhelyzet lezárultát követően viszont a polgári védelmi szolgálatot szóbeli elrendelés alapján teljesítő személyek számára írásbeli határozat kellett a munkáltatójuk felé történő elszámolás céljából. Felmerült annak a kérdése, hogy lehetséges-e határozat hozatala, a korábbi nyolc személyt nevesítő határozat kiegészítése, tekintet-

22 Katvéd. tv. 12. § (1) bekezdés a)–l) pontja

23 Katvéd. tv. 14. § (1)–(2) bekezdése

24 191/2013. (VI. 10.) Korm. rendelet, ezt megelőzően az északi megyékre a 177/2013. (VI. 4.) Korm. rendelet.

25 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet 41. § (1) bekezdése

26 A 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet 41. § (2) bekezdése alapján a szóbeli elrendeléstől számított 72 órán belül át kell adni az érintettnek a határozatot.

tel arra, hogy a szóbeli elrendelést követő hetvenkét óra már többszörösen eltelt. Végezetül az az álláspont győzedelmeskedett, amely szerint a kisebb és szankcióval nem járó eljárást indokolt választani, azaz legyen inkább határidőn túl kiadva egy határozat (mely késedelemhez a jogalkotó joghátrányt nem fűz), mintsem írásbeli határozat hiánya lépjen fel. Azaz kevésbé jogsértő egy határozat késéssel történő kiadása, mint a késés miatti meg nem hozatala.

Az ismertetett példa rávilágít a védelmi bizottságoknak az adott, hirtelen bekövetkezett eset által megkövetelt, azonnali döntéshozatalára, ezért a jövőben indokolt számukra nagyobb szabadságot és mozgásteret (eljárásjogi szempontból hosszabb határidőket) biztosító szabályokat kialakítani.

Összegzés

A védelmi bizottságok jelenlegi formájukban rövid ideje működnek, így csak néhány esetben szembesülhettünk gyakorlati működésükkel,²⁷ ezért még nem áll rendelkezésre kellő mennyiségű tapasztalat ahhoz, hogy az esetleges működési nehézségeket pontosan feltérképezhessük, és gyakorlati javaslatokat fogalmazhassunk meg a jogalkotó irányába a működésük szabályozását illetően. Dolgozatommal a védelmi bizottság rendszerének bemutatása mellett – az operatív törzs tagjaként – az idáig tapasztalt problémákat igyekeztem felvázolni annak reményében, hogy az azokra adott (remélhetőleg) adekvát válaszaimmal további gondolatokat ébresztenek a téma iránt érdeklődő elméleti és gyakorlati szakemberekben.

IRODALOMJEGYZÉK

- Gadó Gábor (2010): A tulajdonhoz való jog veszélyhelyzetben való korlátozása. In: *Gazdaság és Jog*, 18. évf. 11. sz. 3–7.
- Muhoray Árpád (2012): A katasztrófavédelem aktuális feladatai. In: *Hadtudomány*, elektronikus szám. 1–17.
- Ürmösi Károly (2012): A katasztrófavédelem válaszai korunk új kihívására (terrorfenyegetettség). In: *Hadtudományi Szemle*, 5. évf. 1–2. sz. 288–292.

2004. évi CV. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről
2010. évi XCIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény módosításáról
2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről
2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
- 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól
- 234/2011. (XI. 10.) Korm. rend. a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról
- Magyarország Alaptörvénye

---

²⁷ A 2013-as nyári dunai árvíz és a téli időjárás miatt a részleges operatív törzs működése néhány esetben.

SUMMARY

The Operation and Legislation of Protection Committees in Time of Emergency

POLGÁR Miklós

I would like to analyse the main aims of protection committees in light of the new legislation. Protection committees have two main purposes: to prepare for possible disasters and emergency situations and to alleviate the effects of disasters by damage control and restoration. The responsibilities of protection committees can be classified according to the above mentioned criteria. I try to show the structure, operation and method of both the territorial and local protection committees while also shedding some light on the problems at the end of my paper.